

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΕΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΕΝΕΡΑΤΟΥ	ΤΜΗΜΑ...ΣΤ'	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ: 2021 - 2022
Θεματική	1. Ενδιαφέρομαι και ενεργώ – Κοινωνική συναίσθηση & Ευθύνη	Υποθεματική	Συμπερίληψη: αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	ΣΤ' Δημοτικού		
Τίτλος	«Στη δική μας τάξη κάνουμε τη φιλία πράξη»		
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	<p>-Δεξιότητες Μάθησης του 21ου αιώνα (4 Cs, Δημιουργικότητα-Συνεργασία-Κριτική σκέψη-Επικοινωνία).</p> <p>-Παραγωγική μάθηση μέσω των Τεχνών και της δημιουργικότητας.</p> <p>-Δεξιότητες Ζωής(Ενσυναίσθηση και Ευαισθησία, Αυτομέριμνα, Κοινωνικές Δεξιότητες, Πολιτειότητα, Προσαρμοστικότητα, Ανθεκτικότητα, Υπευθυνότητα, επίλυση συγκρούσεων)</p>		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>(1 διδ/κή ώρα)</p> <p>Οι μαθητές θα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ευαισθητοποιηθούν πάνω στο θέμα του σχολικού εκφοβισμού. • δεθούν ως ομάδα. • ενισχυθεί το κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας 	<p>1. Ενημέρωση για το πρόγραμμα – Σπάσιμο πάγου – Σύναψη συμβολαίου</p>	<p>1. Γνωριμία με το θέμα. Ξεκινάμε δείχνοντας, στον βιντεοπροβολέα, την εικόνα από τον πίνακα του Meyerheim. Κάνουμε στα παιδιά κάποιες ερωτήσεις σχετικές με την εικόνα. Τους ενημερώνουμε ότι θα υλοποιήσουμε ένα πρόγραμμα με σκοπό να κατανοήσουμε και να αντιμετωπίσουμε το φαινόμενο του εκφοβισμού στο σχολείο. Ακολουθεί μια εισαγωγική συζήτηση με τα παιδιά για τον εκφοβισμό και τη βία στο σχολείο, τους ζητάμε να αναφέρουν παραδείγματα και, στο τέλος, να εκφράσουν τις απόψεις τους για το φαινόμενο.</p> <p>2. Σπάσιμο πάγου Η οδηγία είναι «Αλλάζουμε θέσεις όλοι όσοι...» έχουμε κάτι κοινό, π.χ. φοράμε παντελόνι, φοράμε γυαλιά, έχουμε ξανθά μαλλιά, μας αρέσει το ποδόσφαιρο, δε μας αρέσουν τα μαθηματικά κλπ.)</p> <p>3. Σύναψη συμβολαίου Ζητάμε από τα παιδιά να συζητήσουν, να προτείνουν και να καθορίσουν τους κανόνες λειτουργίας της ομάδας. Αφού συμφωνήσει όλη η ομάδα και αποδεχτεί τους κανόνες, τους γράφουμε σε ένα μεγάλο χαρτί. Στη συνέχεια, το κάθε παιδί που συναινεί σηκώνεται και υπογράφει.</p> <p>4. Κλείσιμο: Τα παιδιά, σε κύκλο, αναφέρουν ένα συναίσθημα</p>
<p>(1 διδ/κή ώρα)</p>	<p>2. Είναι αυτό εκφοβισμός;</p>	<p>1. Κάνουμε εισαγωγή στο θέμα του εκφοβισμού με ερωτήσεις όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι είναι ο εκφοβισμός; • Ποιοι είναι οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι εκφοβίζουν; • Γιατί νομίζετε οι άνθρωποι εκφοβίζουν; <p>Πώς επηρεάζει ο εκφοβισμός τα άτομα</p>

<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • μάθουν πως να αναγνωρίζουν συμπεριφορές εκφοβισμού. • κατανοήσουν τις διαφορές μεταξύ του εκφοβισμού και άλλων συμπεριφορών. 		<p>στα οποία συμβαίνει; Τα άτομα που εκφοβίζουν; Ολόκληρη την κοινότητα;</p> <p>2. Δίνουμε σε κάθε παιδί ένα κόκκινο και ένα πράσινο φύλλο χαρτιού. Στη συνέχεια, μοιράζουμε στις ομάδες μερικά μικρά σενάρια. Τα παιδιά θα πρέπει να διαχωρίσουν ποιο από αυτά είναι μια απλή σύγκρουση και ποιο αφορά περιστατικό εκφοβισμού και βίας στο σχολείο και να δικαιολογήσουν την απόφασή τους. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να γίνει ατομικά ή σε μικρές ομάδες των 3-4 μαθητών. Τους λέμε: Εάν νομίζετε ότι είναι εκφοβισμός, κρατήστε το κόκκινο χαρτί. Εάν πιστεύετε ότι δεν είναι εκφοβισμός, κρατήστε το πράσινο χαρτί.</p>
<p>1 διδ/κή ώρα</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι μαθητές να εμβραθύνουν την κατανόηση για τις διαφορετικές μορφές σχολικής βίας. 	<p>3. Η βία έχει πολλά πρόσωπα...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Είδη σχολικής βίας/εκφοβισμού Ρωτάμε τα παιδιά αν ξέρουν πόσες μορφές εκφοβισμού ή σχολικής βίας υπάρχουν. Αφού ακούσουμε τις απαντήσεις τους, αναφέρουμε πως η σχολική βία μπορεί να έχει τις εξής μορφές: σωματική, λεκτική, συναισθηματική-ψυχολογική βία, κοινωνικός αποκλεισμός, ηλεκτρονική βία. Στη συνέχεια, τους μοιράζουμε το φυλλάδιο Παραδείγματα σχολικής βίας και τους ζητάμε να γράψουν για κάθε παράδειγμα σε ποια μορφή βίας ανήκει. Στη συνέχεια, ρωτάμε: Τι κοινό έχουν τα παραπάνω περιστατικά; Τέλος, τα παιδιά γράφουν ένα περιστατικό που έτυχε στα ίδια.
<p>(1 διδ/κή ώρα)</p> <p>Οι μαθητές αναμένεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοήσουν τα κίνητρα του παιδιού που εκφοβίζει. • Να μάθουν να επιλέγουν σωστές μορφές συμπεριφοράς για να εκφράσουν τις 	<p>4. Ο ρόλος του παιδιού που εκφοβίζει</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 1. Ο εαυτός μου και οι άλλοι Σχηματίζουμε σε χαρτί του μέτρου το περίγραμμα του σώματος ενός παιδιού, που αντιπροσωπεύει τον θύτη. Όλα τα παιδιά γράφουν με μαρκαδόρους, λέξεις ή φράσεις που εκφράζουν σκέψεις, συναισθήματα και χαρακτηρισμούς του θύτη για τον εαυτό του – στο εσωτερικό του περιγράμματος – και, αντιστοίχως, σκέψεις που κάνουν οι άλλοι για αυτόν (φίλοι/ες ή μη, παιδιά, γονείς, δάσκαλοι) – στο εξωτερικό του περιγράμματος. Ύστερα η ομάδα συγκεντρώνεται γύρω από το χαρτί, διαβάσει από μέσα της όσα γράφτηκαν και μετά, ένα ένα, διαβάσει

<p>επιθυμίες τους.</p>		<p>φωναχτά τη φράση που του έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση. Κατόπιν, συζητάμε την εικόνα που έχει το παιδί που εκφοβίζει για τον εαυτό του και την εικόνα που έχουν οι άλλοι για αυτό. Πόσο μοιάζουν και πόσο διαφέρουν οι δύο εικόνες και σε τι ακριβώς διαφέρουν; Έχει το παιδί που εκφοβίζει αντιληφθεί τον τρόπο που τον βλέπουν οι άλλοι; Φαίνεται αυτό από τα σχόλια που κάνει το ίδιο για τον εαυτό του; Αν όχι, τι συμπεράσματα βγαίνουν από αυτό;</p> <p>2. Διερεύνηση των κινήτρων της συμπεριφοράς: Ανακριτική καρτέλα: Όποιο παιδί επιθυμεί (ή εμείς) κάθεται σε μία καρτέλα απέναντι από τον κύκλο των συμμετεχόντων. Το παιδί αυτό αντιπροσωπεύει τον θύτη και τα υπόλοιπα μπορούν να τον «ανακρίνουν» σαν να είναι ο εαυτός τους και όχι κάποιος συγκεκριμένος ρόλος. Αυτό θα επιλέξει αν θα απαντήσει και τον τρόπο που θα απαντήσει. Κατόπιν η ομάδα συζητάει αυτό που της έκανε εντύπωση, αν δυσκολεύτηκε στη διατύπωση των ερωτήσεων, ποιες από τις απαντήσεις του παιδιού που εκφοβίζει τη δυσκόλεψαν, αν κατανόησε καλύτερα τη συμπεριφορά του και τι συγκεκριμένα κατάλαβε και τέλος σε ποιες αξίες βασίζεται αυτή η συμπεριφορά (π.χ. η σωματική βία είναι ηθικός τρόπος συμπεριφοράς όταν προστατεύω την αξιοπρέπειά μου από προσβολές;). Στη συζήτηση φροντίζουμε να αναφερόμαστε στις αξίες που βασίζεται η συμπεριφορά, τα συναισθήματα των ηρώων και τις συνέπειες των πράξεών τους.</p>
<p>(1 διδ/κή ώρα)</p> <p>Οι μαθητές θα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • εμβραθύνουν στους τρόπους αντίδρασης όταν δουν ένα περιστατικό εκφοβισμού. • μάθουν πώς να αντιμετωπίζουν τον σχολικό εκφοβισμό. 	<p>5. Ο ρόλος όσων είναι μπροστά σε ένα περιστατικό εκφοβισμού</p>	<p>1. Διερεύνηση επιχειρημάτων-Άγγελοι και Διάβολοι Μοιράζουμε στα παιδιά το Σενάριο κοινωνικού αποκλεισμού και ψυχολογικής βίας. Ένα παιδί στέκεται όρθιο και χρησιμεύει ως μοντέλο. Δεξιά και αριστερά του, εναλλάξ και ακουμπώντας τον ώμο του, τα υπόλοιπα παιδιά στέκονται και λένε από ένα επιχειρήμα υπέρ ή κατά της στάσης του θεατή κοριτσιού του κοινωνικού αποκλεισμού, σαν να είναι τα αγγελάκια και τα διαβολάκια στη σκέψη του, π.χ. «άσε τώρα, δεν θα αφήσω και τις φίλες μου που τις έχω τόσα χρόνια τώρα», «εγώ θα προσπαθήσω να πείσω την παρέα μου να την αποδεχθεί γιατί θέλω να τα έχω καλά με τη συνειδησή μου».</p> <p>2. Σημειώνουμε στις τέσσερις γωνίες της αίθουσας τους αριθμούς από το 1 ως το 4. Τα παιδιά θα πρέπει να μπορούν να</p>

		<p>κινούνται ελεύθερα από τη μια γωνία στην άλλη. Τους εξηγούμε ότι τώρα θα εξετάσουμε τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούν οι άνθρωποι να αντιδράσουν σε καταστάσεις εκφοβισμού.</p> <p>α. Θα σας διαβάσω μια περιγραφή εκφοβισμού. Για κάθε περίπτωση υπάρχουν τρεις πιθανές αντιδράσεις. Εσείς μπορείτε να σκεφτείτε μια τέταρτη πιθανή αντίδραση. β. Αφού ακούσετε την περίπτωση και τις αντιδράσεις, πηγαίνετε στη γωνία που αντιπροσωπεύει αυτό που νομίζετε πως θα κάνατε σε αυτή τη περίπτωση. Διαβάζουμε δυνατά μια περίπτωση εκφοβισμού και δίνουμε στα παιδιά χρόνο να επιλέξουν τις αντιδράσεις τους και να πάνε στην αντίστοιχη γωνία της αίθουσας. Αφού όλα πάρουν μια θέση, ρωτάμε μερικά παιδιά από κάθε θέση γιατί έχουν επιλέξει αυτήν την αντίδραση και μερικά από τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της. Επιτρέπουμε στα παιδιά που επιλέγουν την ανοιχτή γωνία να εξηγήσουν το πώς θα αντιδρούσαν. Αφού τα παιδιά αντιδράσουν για πέντε με έξι σκηνές εκφοβισμού, ρωτάμε πώς ένιωσαν με την άσκηση, αν δυσκολεύτηκαν, αν έχουν βρεθεί σε παρόμοια θέση κλπ</p>
<p>(1 διδ/κή ώρα)</p> <p>Οι μαθητές αναμένεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίσουν την αξία της φιλίας. • Να μπορούν να μπαίνουν στη θέση του άλλου. Να βελτιώσουν τις μεταξύ τους σχέσεις. 	<p>6. Η φιλία ως ασπίδα στον εκφοβισμό και τη σχολική βία</p>	<p>1. Ρωτάμε τα παιδιά πώς μπορούμε να βρούμε τον μαθητή που συχνά πέφτει «θύμα» βίαιης συμπεριφοράς; Καταγράφουμε σε χαρτόνι τις απαντήσεις των παιδιών εστιάζοντας στην ανάπτυξη της φιλίας μεταξύ τους, η οποία μπορεί να συμβάλλει στην αποτροπή του εκφοβισμού, καθώς αυτοί/ες που εκφοβίζονται είναι λιγότερο πιθανό να διαλέξουν παιδιά με τα οποία είναι φίλοι και τα παιδιά που εκφοβίζονται μπορούν να βρουν φίλους που θα τα υποστηρίξουν.</p> <p>2. Δημιουργούμε μια λίστα φιλικών πράξεων που μπορούν να κάνουν τα παιδιά μεταξύ τους, με καταιγισμό ιδεών, κάνοντας ερωτήσεις όπως: Ποιος είναι οι ιδιότητες ενός καλού φίλου; Τι κάνει ένας καλός φίλος; Τα παιδιά αναμένεται να απαντήσουν: ένας καλός φίλος είναι ευγενικός, χαμογελάει, δείχνει σεβασμό,</p>

		<p>βοηθάει, δε βρίζει, δε λέει λόγια που πληγώνουν, δείχνει ενδιαφέρον, εμπιστοσύνη, περνούν ευχάριστο χρόνο μαζί, γελάνε, επιλύουν τους συγκρούσεις και τις διαφωνίες τους δίκαια κλπ.</p> <p>3. Δίνουμε μια λωρίδα χαρτιού και λέμε στα παιδιά να γράψουν πότε κάποιος/α ενήργησε σαν καλός/ή φίλος/η γι' αυτά. Δε χρειάζεται να βάλουν το όνομά τους στο χαρτί. Θα συζητήσουμε όλα τα φιλικά πράγματα που έκαναν τα παιδιά κατά τη διάρκεια της ημέρας και μετά θα συνδέσουμε τις λωρίδες για να φτιάξουμε μια αλυσίδα φιλίας ως υπενθύμιση πόσο φιλικοί μπορούμε να είμαστε ο ένας προς τον άλλο για να διατηρούμε την τάξη μας ασφαλή.</p>
<p>(1 διδ/κή ώρα)</p> <p>Οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να σκεφτούν και να συζητήσουν για την εμπειρία τους στο πρόγραμμα. • Να δεσμευτούν στην ανάληψη δράσης. 	<p>7. Αναστοχασμός – Ανατροφοδότηση</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κάνουμε μια εισαγωγή λέγοντας ότι σήμερα είναι η τελευταία συνάντηση και έτσι ολοκληρώνεται ο κύκλος των Εργαστηρίων. Το Εργαστήριο αυτό περιλαμβάνει την αξιολόγηση της δουλειάς που έγινε σε όλες τις συναντήσεις. Εξηγούμε ότι αξιολόγηση δε σημαίνει προσωπική κριτική αλλά εκτίμηση του τρόπου που δουλέψαμε, του τι κατανοήσαμε, τι ήταν αυτό που μας άρεσε, τι ήταν αυτό που δε μας άρεσε, τι μας δυσκόλεψε, πώς νιώσαμε σε όλη αυτή τη διαδικασία που δεν ήταν ακριβώς μάθημα, αλλά είχε συγκεκριμένους στόχους και δέσμευση. 2. Ζητάμε να ζωγραφίσουν μια διαδρομή ενός τρένου με 7 σταθμούς, δηλαδή όσα και τα Εργαστήρια. Σε κάθε σταθμό οι μαθητές θα σχηματίσουν ένα ορθογώνιο μέσα στο οποίο κάθε παιδί θα γράψει λέξεις ή εικόνες που να περιγράφουν την προσωπική του διαδρομή στο τρένο των Εργαστηρίων. Στο τέλος, το καθένα παρουσιάζει τη δουλειά του, έχοντας δώσει έναν τίτλο σε αυτήν (για το portfolio). 3. Στο κλείσιμο του εργαστηρίου τα παιδιά υπογράφουν συμβόλαιο (μπαίνει στο portfolio) με το οποίο δεσμεύονται να

		μην εμπλέκονται οι ίδιοι σε περιστατικά εκφοβισμού και να μην μένουν απλοί παρατηρητές. Συμπληρώνουν το φυλλάδιο αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης και το φυλλάδιο συναισθημάτων .
--	--	---

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις

1. Compasito: Μικρή πυξίδα. Εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά
2. Καραβόλτσου, Α. (2013). Συνοπτικό εγχειρίδιο αντιμετώπισης σχολικού εκφοβισμού.
3. Δραστηριότητες στην τάξη για την πρόληψη του εκφοβισμού και της βίας μεταξύ των μαθητών. Εγχειρίδιο εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
4. Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου: Οδηγός Διαχείρισης Περιστατικών Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού (2015)
5. Τεχνική Tic tac toe
6. Φάκελος υλικού για μαθητές (Δημοτικό Σχολείο)
7. Συνταγολόγιο για εκπαιδευτικούς και συντονιστές ομάδων

Σημειώσεις:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εργαστήριο 2^ο

Μικρά σενάρια

1. Κάθε μέρα, βλέπετε ένα παιδί στο διάλειμμα να παίρνει το φαγητό του φίλου σας. Ο φίλος σας δεν του λέει τίποτα γιατί φοβάται.
2. Ο Μπάμπης καθημερινά περιμένει τον Αναστάση έξω από το σχολείο, τον ακολουθεί έως το σπίτι, τον βρίζει και τον τρομοκρατεί.
3. Η Ελένη κυνηγάει τον Αντώνη με μια αράχνη την οποία έβαλε σε ένα δοχείο. Δεν αντιλαμβάνεται ότι ο Αντώνης φοβάται.
4. Η Μαρία και η Λουκία δεν άφησαν τη Στέλλα να παίξει σήμερα μαζί τους γιατί έπαιξε με κάποιο άλλο παιδί χθες το απόγευμα.
5. Η Αντιγόνη έβρισε την αδερφή της επειδή πήρε κάτι δικό της χωρίς να τη ρωτήσει. Αργότερα της ζήτησε συγγνώμη.
6. Η Ζωή δε συμπαθεί καθόλου την Ελένη και της πέταξε την τσάντα στην οροφή του σχολείου. Επίσης, την απειλεί ότι αν το πει σε οποιονδήποτε, θα το αναφέρει στον αδερφό της και θα τη δειρεί.
7. Ο Νίκος δανείστηκε το μολύβι της Δέσποινας, αλλά το έχασε.
8. Η Ελένη κυνηγάει τον Αντώνη με μια αράχνη την οποία έβαλε σε ένα δοχείο. Δεν αντιλαμβάνεται ότι ο Αντώνης φοβάται.
9. Ο Γιώργος και ο Σπύρος παίζουν ποδόσφαιρο. Ο Γιώργος κλοτσά την μπάλα πολύ δυνατά, χτυπάει στο δοκάρι και μετά η μπάλα πέφτει με δύναμη στο κεφάλι του Μάριου.
10. Η Ευθυμία και η αδερφή της τσακώνονται συνέχεια για τα ρούχα. Η μαμά τους δεν μπορεί να τις ακούει και τους λέει να τα βρουν και να πάψουν να μαλώνουν.
11. Η Άννα πολύ συχνά κάθεται πίσω από τη Μαίρη και της ρίχνει χαρτάκια γιατί της αρέσει να βλέπει τη Μαίρη να ενοχλείται.
12. Ο Αλέκος πειράζει τον Θέμη, επειδή έχει πρόβλημα στην ανάγνωση. Κάθε φορά που διαβάζει δυνατά, γελάει και τον κοροϊδεύει

